

І.С. ІВКО, С.В.НІКОЛАЄВ, Т.Ю.РИБАЛКО

МОТИВАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті проаналізовано теоретичні підходи до визначення значимості управління інноваційним процесом та мотиваціями на підприємстві та доведено роль та значимість цього процесу для розвитку українських підприємств в сучасних умовах ведення бізнесу. У галузях, в яких використовуються інновації, підприємства активно змагаються у швидкості їх впровадження. Уміння формувати й ефективно використовувати інновації стає вирішальним фактором забезпечення конкурентоспроможності та розвитку вітчизняних підприємств. Також у статті розкрито сутність процесу управління інноваційною та мотиваційною системами на підприємстві в сучасних умовах ведення бізнесу, виявлено основні проблеми та основні напрями їх вирішення.

Ключові слова: інноваційний процес, мотивація, ефективність, ефект, інноваційна діяльність, оцінка інноваційної діяльності, економічна ефективність.

Вступ. В сучасних умовах ведення бізнесу інновації – це основний двигун прогресу. Впроваджуючи інновації, компанія забезпечує собі прибуткове майбутнє. В той же час не існує машини-генератора інноваційних рішень, а найкращими новаторами в бізнесі є працівники компанії. Для ведення прибуткового бізнесу необхідна ще одна не менш важлива складова – мотивація. Адже саме вона і є основним джерелом для спонукання робітників до праці.

Аналіз останніх досліджень. Питання мотивації в інноваційній діяльності вже неодноразово привертала увагу вчених. Вагомими є пошуки у цьому напрямку таких науковців, як Амоші О. І., Говорухи Ж. А., Кіктенка О. В., Солохи Д. В., Федулова Л. Однак масштаби та рівень наукової розробки національних інноваційних пріоритетів, пошук основних чинників, які гальмують інноваційну діяльність підприємств та обґрунтування механізмів залучення інновацій в Україну, залишаються недостатніми.

Мета. Метою статті є розкриття сутності мотивації та застосування її в інноваційній діяльності в сучасних умовах ведення бізнесу, виявлення основних проблем та основних напрямів їх вирішення.

Постановка проблеми. Головним чинником економічного зростання й забезпечення належного місця вітчизняної економіки у світовій економічній системі є ефективне використання інновацій, які перетворюються на вирішальний фактор соціально-економічного розвитку і відіграють провідну роль у вирішенні економічних, екологічних, соціальних та культурних завдань. В умовах жорсткої конкурентної боротьби перед компанією щоденно постають питання збереження кадрового персоналу та зміцнення фінансового становища підприємства чи організації. Звісно, на досягнення результату потрібні не тільки матеріальні цінності, а ще й напрям для самовдосконалення як окремих кадрів так і підрозділів в цілому. Тому дуже важливим є питання що до розгляду зв'язку між мотивацією на підприємстві та інноваціями[2].

Матеріали дослідження. Працюючи в сьгоднішніх реаліях багато компаній стикаються з проблемою обмеженості своїх можливостей у ринковій конкурентній боротьбі через нестабільність постійного складу робочої сили та проблемою

течучості кадрів та втіленням інноваційних рішень для отримання економічного ефекту від прийнятих заходів з метою отримання фінансової вигоди. У сучасному аспекті ведення бізнесу все більшого значення набувають мотиваційні аспекти. Мотивація персоналу - це головний засіб забезпечення найкращого використання ресурсів, а також мобілізації наявного кадрового потенціалу. Основною метою мотивації є отримання максимальної віддачі від ефективного використання трудових ресурсів, що в свою чергу дозволяє підвищити загальну результативність та прибутковість протягом окремого звітного періоду діяльності підприємства (див. рис.1).

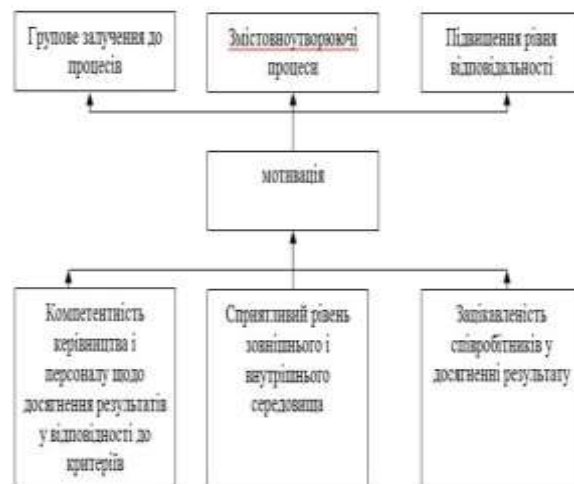

Рис. 1 – Мотивація персоналу

Проблема мотивації персоналу досить широко розглядається. Проте спроби пристосувати класичні теорії мотивації до сучасності багато в чому не систематизовані, що ускладнює практичне використання технологій і методів мотивації. Складність практичної організації системи мотивації персоналу визначається так само недостатньою вивченістю особливостей мотивації працівників, котрі зайняті в окремих галузях економіки і видах виробництва. Певну допомогу у вивченні структури мотивів і стимулів персоналу керівникам можуть надати соціологічні дослідження особливостей і тенденцій розвитку мотиваційної сфери трудової діяльності.

Мотивація, звісно, не виникає з порожнього

місяця і не використовує шаблонів для її виконання, але існують чітко підпорядковані єдиним поняттям системи та схеми (див. рис.2).

Рис. 2 – Види мотивацій

Мотивація може бути «від чого або» – негативна і «до чого» – позитивна. Прикладом такої мотивації може послужити здавна відомий всім прийом «багата і пряника», якщо дитина не послухався батьків, то його мотивація буде «від чого» заснована на негативних емоціях і переживаннях викликаних можливими покараннями. У тому випадку якщо ж він добре виконав дане йому завдання, то його мотивація буде «до чого» заснована на його позитивних очікуваннях одержання винагороди за свою працю.

Залежно від джерела до видів мотивації відносяться також:

1) зовнішня мотивація – спонукання до дії виникає як результат, яких те подій;

2) внутрішня мотивація – спонукання до дії виникає не внаслідок впливу зовнішніх факторів, а із за змісту самої діяльності.

Звісно, крім мотиваційних аспектів чимало відіграють інновації, адже саме вони і є основним двигуном в існуванні конкурентоздатних підприємств.

Економічний розвиток більшості країн в значній мірі носить інноваційний характер, а саме - базується на використанні нових знань та застосування сучасних інформаційних технологій. Для українських підприємств активізація саме інноваційної діяльності повинна бути не лише ключовим фактором успіху в конкуренції, але і умовою конкурентної боротьби на ринку.

Журавель Т.С., Штефан Н.М. стверджували, що збільшення обороту та росту виробництва на малих та середніх підприємствах вирішальним чином залежить від інновацій.

В умовах сьогодення спостерігається різкий рівень зміни попиту на товари, короткий життєвий цикл продукції та швидко зростаючі темпи її оновлення, котрі приводять до того, що виробничі програми малих та середніх підприємств повинні швидко змінюватися, та пристосовуватись під умови ринку. І саме це підтверджує зміст, що інновації виступають домінантою розвитку будь – якого підприємства та економіки в цілому.

До інновацій належать всі зміни (нововведення), які вперше найшли застосування на підприємстві та несуть конкретну економічну або соціальну вигоду.

Тому під інновацією розуміється не тільки впровадження нового продукту на ринок, але й цілий ряд інших впроваджень.

Валовий внутрішній продукт; Україна; 1990-2013							
Рік	Млрд. дол. США		На душу населення дол. США	Зростання%	Частка, %		
	поточні ціни	ціни 1990	поточні ціни	постійні ціни	Світ	Європа	Східна Європа
1990	93.5	93.5	1811		0.41	1.1	10.3
1991	88.2	85.4	1707	-8.7	0.37	0.99	10.1
1992	81.3	76.9	1573	-9.9	0.32	0.85	10.2
1993	71.4	66	1384	-14.2	0.27	0.82	9.2
1994	56.2	50.8	1093	-22.9	0.2	0.61	7.6
1995	50.4	44.7	985	-12.2	0.16	0.48	6.4
1996	46.1	40.2	908	-10	0.15	0.43	5.8
1997	51.9	39	1030	-3	0.17	0.51	6.4
1998	43.4	38.2	867	-1.9	0.14	0.42	6.2
1999	32.7	38.2	661	-0.16	0.1	0.32	5.5
2000	32.4	40.4	660	5.9	0.097	0.34	4.9
2001	39.3	44	808	8.8	0.12	0.4	5.3
2002	44	46.3	912	5.3	0.13	0.41	5.2
2003	52	50.7	1088	9.5	0.13	0.4	5.1
2004	67.2	56.7	1417	11.8	0.15	0.45	5.2
2005	89.2	58.5	1894	3.1	0.19	0.56	5.5
2006	111.9	62.9	2387	7.6	0.22	0.65	5.7
2007	148.7	68	3188	8.2	0.26	0.74	5.8
2008	188.1	69.6	4049	2.2	0.3	0.85	5.9
2009	121.6	59	2627	-15.1	0.2	0.63	4.9
2010	141.2	61.5	3066	4.1	0.22	0.71	5
2011	169.3	64.8	3697	5.4	0.23	0.78	5
2012	182.6	64.9	4010	0.15	0.25	0.88	5.3
2013	188.4	67	4163	3.2	0.25	0.87	5.3

Рис. 3 - Порівняльна таблиця ВВП

У розвинутих країнах світу впровадження інноваційних технологій забезпечує майже 90 відсотків приросту ВВП. (див рис.3)

Звісно, в Україні інноваційна діяльність має деякі структурні деформації, котрі пов'язані з незбалансованою взаємодією між технологічними, економічними та соціально-ціннісними аспектами розвитку. Основною причиною даної деформації є невірний обраний напрямок економічного розвитку на державному рівні, який і зараз залишається непродуманим та непослідовним для виконання. Кожен новий уряд, що приходить до влади проголошує в свою чергу, що інновації є пріоритетом розвитку нашої держави, але дані обіцянки залишаються лише на словах і зовсім не відображаються на діях. Ми і надалі використовуємо старі технології, що свого часу забезпечували надприбутки, однак зараз вони є морально[4] застарілими у світових досить високо економічно розвинутих устроях.

Дані низькотехнологічні виробництва є занадто ресурсоемні та енерговитратні, і в умовах стрімкого зростання світових цін на енергоносії ці всі фактори призводить до того, що українська економіка стає приреченою на збитковість до тих пір, поки не буде впроваджено інноваційні рішення до раніше озвучених проблем.

На даний час Україна розвивається як країна з високою часткою сировинних галузей промисловості, де переважає сфера низьконаукоємного матеріального виробництва. Відомо, що рівень розвитку країни залежить від рівня розвитку інноваційної діяльності, тому впровадження інновацій у ринкову економіку є одним із наймогутніших важелів конкурентної боротьби та економічного зростання підприємств. Проте, на сьогоднішній день існує велика кількість бар'єрів щодо одержання підприємствами доступу до передових технологій. Саме питанню інноваційного розвитку підприємств необхідно приділяти все більшу увагу, так як тільки через такий розвиток можливе досягнення конкурентних переваг на внутрішніх та зовнішніх ринках. Сьогодні інновації стають ключовим чинником розвитку для більшості підприємств, тому важливо, що вітчизняні[5] науковці акцентують свої дослідження на особливостях інноваційних процесів, пов'язаних з поліпшенням всього виробничо-господарського потенціалу підприємств та економічного стану України загалом.

Вище перелічене дає змогу ще раз підтвердити важливість впливу інноваційних процесів в забезпеченні високих показників діяльності та розвитку стійких конкурентних переваг підприємства. В свою чергу, на формування інноваційної діяльності впливає: державне регулювання даного процесу

Інновації, як результат інноваційної діяльності, з одного боку, повинні бути орієнтовані на краще, більш повне задоволення запитів споживачів, а з іншого – на отримання певного економічного ефекту. Але, на жаль, за даними більшості експертів-науковців стан інноваційної діяльності в Україні відзначається нестабільністю.

господарської діяльності, поліпшити рівень

Основною причиною різкого зниження показників інноваційної діяльності промислових підприємств є саме перехідний період в економіці країни.

Україна має на даний всі передумови, щоб в умовах нової економічної хвилі вийти на передові позиції та вже, нарешті, відігравати роль однієї з провідних країн світу: місце де проживає освічене населення, сировинна база, котра готова працювати не тільки в межах внутрішнього ринку, зручне географічне розташування. Проте щоб ефективно використовувати дані переваги потрібно:

- чітко встановити пріоритети інноваційного розвитку по кожній галузі;
- створення інноваційної інфраструктури (технопарки, інноваційні центри, технологічні інкубатори) та налагодження їх ефективного функціонування;
- модернізувати українську енергетику та транспорт, що можуть стати важливими ринками збуту для ресурсозберігаючих технологій;
- вдосконалення нормативно-правової бази державного регулювання та стимулювання інноваційної діяльності;
- створити ефективну мотивацію інноваційних процесів, їх комерціалізація та спрямування на задоволення ринкового попиту, з урахуванням національних стратегічних та геополітичних аспектів;
- створення позитивного інвестиційного клімату для покращення фінансування інноваційних проектів[1].

Отже, здійснення цілеспрямованих структурних та функціональних змін у всіх галузях економіки України та тісний взаємозв'язок і співпраця між урядовими та бізнесовими структурами забезпечить технологічні зрушення у всіх сферах економічної діяльності та загальну активізацію інвестиційної діяльності, що сприятиме ефективному відтворенню інноваційного процесу.

Результати досліджень. Відповідно до теми проведеної роботи було проаналізовано теоретичні підходи до визначення поняття мотивація та інновації та доведено значимість цього процесу для розвитку українських підприємств в сучасних умовах ведення бізнесу.

Управління інноваціями на підприємстві – це сукупність організованих методів та ресурсів, що можуть за певних діючих внутрішніх і зовнішніх чинників інноваційного середовища бути спрямовані на реалізацію інноваційної діяльності, метою якої є задоволення нових потреб суспільства.

Згідно приведеним даним інновації можуть активно бути розвинутими в Україні і за допомогою мотивування робочої виконавчої сили можливі зміни на краще як в сфері економіки так і соціальних аспектах. Поєднання мотивування і інноваційних рішень є однією з найважливіших точок для опори в сучасному веденню бізнесу в нашій країні.

Висновки. Управління інноваціями на підприємстві надає можливості здійснити структурну перебудову і досягти високого рівня управління. Для мотивування формування та

ефективного використання інноваційного потенціалу необхідна стимулююча роль інноваційної [3] політики підприємства і держави, зорієнтованої на економічне зростання. Державі необхідно створити умови, за яких економіці вигідно було б розвиватися інноваційно, а суб'єкти господарювання будували б свій бізнес і розвивали економіку країни в конкурентних ринкових умовах та організаційні.

Інновації та система мотивації на підприємствах України, повинні бути головними рушіями їх розвитку, для виходу на конкурентоспроможний світовий рівень, а управління інноваційним потенціалом підприємства займає вагомий роль для становлення цієї мети, та відіграє велику роль та значимість цього процесу для розвитку українських підприємств в сучасних умовах ведення бізнесу.

Аналіз законодавчої бази України щодо інноваційної діяльності показав, що для переходу економіки країни на інноваційний шлях розвитку необхідне досконале нормативно-правове забезпечення. Норми про інноваційну діяльність, що містяться в багатьох актах різних галузей законодавства України і за якими інновації є складовими інвестиційного процесу, утворюють в Україні законодавчу базу для здійснення і розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності, яка має досить виразні ознаки постійного вдосконалення, але результативність її впливу на розвиток інноваційних процесів ще недостатня.

Саме питанню інноваційного розвитку підприємств необхідно приділяти все більшу увагу,

так як тільки через такий розвиток можливе досягнення конкурентних переваг на внутрішніх та зовнішніх ринках. Сьогодні інновації стають ключовим чинником розвитку для більшості підприємств, тому важливо, що вітчизняні науковці акцентують свої дослідження на особливостях інноваційних процесів, пов'язаних з поліпшенням всього виробничо-господарського потенціалу підприємств та економічного стану України загалом.

Список літератури: 1. Іванілов О.С. Інноваційний потенціал підприємства / О.С. Іванілов, О.М. Таряник // Економіка, фінанси, право. – 2004. – № 12. – С. 5–7. 2. Марченко О.В. Визначення необхідних і достатніх умов для інноваційного розвитку підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №6(84). – С. 158-165. 3. Інновації на підприємстві та його основні складові. А. П. Гречан, Г. П. Петренко // Вісник КНУТД – №4 (24). – 2005. – С. 19 – 23. 4. Інноваційний менеджмент: підручник / Т.О. Скрипко — К. : Знання, 2011. — 423 с. 5. Інноваційні підходи до удосконалення системи мотивації персоналу малих підприємств України у сучасних умовах господарювання / В. Ф. Грищенко, М. С. Чернова // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2011. - № 1. - С. 103-112.

Bibliography (transliterated): 1. Ivanilov A.S. *The innovative potential of the enterprise* / O.S. Ivanilov, O.M. Tarianyk // Business, Finance, Law. - 2004. - No 12. - P. 5-7. 2. Marchenko A.V. *Definition of necessary and sufficient conditions for innovative development of enterprise* // Actual problems of economy. - 2008. No 6 (84). - P. 158-165. 3. *Innovative potential of the company and its main components*. A.P. Grechan, G.P. Petrenko // Bulletin Kiev NUTD – No 4 (24). - 2005. - p.19 - 23. 4. *Innovation Management : textbook* / T.O. Skripko. - Kiev : Knowledge, 2011. - 423 p. 5. *Innovative approaches to improving the system of motivation of small enterprises in Ukraine in the current economic conditions* / V.F. Grishchenko, M.S. Chernov // Marketing and management innovation. - 2011. - No 1. - P. 103-112.

Надійшла (received) 08.06.2015

Івко Ігор Сергійович – студент Економічного факультету Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», м.Харків, тел. (095) 597-84-73, e-mail: dp260493iis@gmail.com;

Івко Ігор – student of the Economics Faculty of the National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Kharkiv, tel. (095) 597-84-73, e-mail: dp260493iis@gmail.com.

Ніколаєв Сергій Володимирович - студент Економічного факультету Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», м.Харків, тел. . (099) 353-43-27, e-mail: nikolaeff@mail.ru

Nikolaev Sergey - student of the Economics Faculty of the National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Kharkiv, tel. (099) 353-43-27, e-mail: nikolaeff@mail.ru

Рибалко Таїсія Юрїївна - студентка Економічного факультету Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», м.Харків, тел. (093)906-10-67, e-mail: taisia.ponomar@mail.ru

Rybalko Taisiya - student of the Economics Faculty of the National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Kharkiv, tel. (093) 906-10-67, e mail: taisia.ponomar@mail.ru